

'Tattoo': el cos torturat

Al setembre de 1991, a les muntanyes del Tirol italià va aparèixer, com a conseqüència del desglaç, la mòmia d'Ötzi, un caçador que havia mort uns 3.300 anys abans de la nostra era. Però un descobriment va sobtar els científics. Ötzi anava profusament tatuat i portava un sarró amb herbes no precisament digestives. A partir d'aquí, primer als països germànics i després arreu del món, es desencadenà la moda contemporània del tatuatge, fins aleshores marginal o patibulari.

Reportatge de Ramon Alcoberro

Una mica abans, l'any 1987, Nova Zelanda havia guanyat la primera Copa mundial de rugbi que desencadenà una onada de fascinació pels tatuatges maorís. Derivat del polinesi *tatau*, el tatuatge no és un fenomen cultural modern. La primera referència a la paraula apareix al diari de navegació de Joseph Banks, un metge del segle XVIII que va acompanyar el capità Cook als seus viatges per Tahití i Nova Zelanda. Però tatuats (a l'època medieval en català se'ls anomenava →

El tatuatge és un codi, una estètica, una filosofia a la pell. En la tradició platònica i cristiana, el cos era només la presó de l'ànima. En canvi, des de Nietzsche i al llarg del darrer segle, el cos s'ha convertit en l'únic que realment tenim.

→ *gravats*, com els malalts de verola) n'hi ha des del fons del temps. Al món antic era l'estigma dels mariners, de la soldadesca i dels esclaus, raó per la qual Mahoma va maleir el tatuatge. El mateix fan els jueus, seguint el llibre del Levític (19:28) que ordena: *no us fareu esgarrapades (perforacions) al vostre cos per recordar els morts, ni imprimireu al vostre cos cap senyal (tatuatge).*

A Egipte avui fer-se tatuar la paraula *hurrya* (llibertat) és un símbol d'oposició laica al règim militar i a les muntanyes de l'Atlas marroquí i a Algèria el tatuatge permanent (res de henna!) continua essent una de les senyes d'identitat barbaresca. Els tatuatges de punts i ratlles, portats bàsicament per dones grans, estan al punt de mira de l'integrisme i constitu-

eixen uns dels pocs elements vius de les cultures preislàmiques.

No se sap exactament quanta gent està tatuada a casa nostra però fer-se'n un forma part del Fashion Statement ara mateix. Una enquesta de Sigma 2 l'any 2012 a l'Estat espanyol situava en un 26% de joves entre 18 i 29 anys el nombre de tatuats, però possiblement la quantitat sigui força més alta perquè per cada dibuix que es mostra n'hi ha entre dos i tres d'ocults. Hi ha professionals fins a ciutats com Amposta o Berga i la Barcelona Tattoo Expo (www.barcelonatattooexpo.com), que se celebra a Barcelona (Montjuïc), enguany del 2 al 4 d'octubre, és una de les més importants d'Europa, potser només per sota de la fira de Berlín. Uns 200 tatuadors d'una vintena de

països hi treballen intensivament. En cadascuna de les edicions (aquesta serà la divuitena) s'ha multiplicat el públic, que es gasta petites fortunes fent-se tatuar per mestres internacionals.

Què es porta?

A diferència de França (on el 20 % dels tatuats manifesten simpaties pel Front Nacional), aquí els joves tatuats es defineixen com a "alternatius". Ha finit l'època del tatuatge legionari. A l'Estat espanyol (com a França i a Itàlia) portar tatuatges visibles inhabilita per optar a una Acadèmia Militar i fins i tot per ser soldat professional. Des del decret de 20 de maig de 2013, l'exèrcit prohibeix expressament els tatuatges que *contengan expresiones o imàgenes contrarias a*

los valores constitucionales, Autoridades y virtudes militares, o que puedan atentar contra la disciplina o la imagen de las Fuerzas Armadas en cualquiera de sus formas, que reflejen motivos obscenos o inciten a discriminaciones de tipo sexual, racial, étnico o religioso. Un tòpic més que cau! La calavera que desafia la mort i les banderes continuen gravant-se a l'esquena, però avui tenen una simbologia més *grunge* que política. És més fàcil que tatui un escut de futbol que no pas una bandera, em diu un tatuador gironí. Entre els membres *vainilla* (poc implicats) de la tribu són més habituals el dofí amistós, les ales a l'esquena típiques de noies tremoloses, l'àncora de les persones que cerquen protecció o estabilitat, o el cor passional i romàntic. Tres dibuixos

identifiquen clarament les persones que participen del gust per la literatura fantàstica: l'*oroboros* (la serp que es mossega la cua), el drac i, sobretot, el fènix, que en aquests darrers temps, segons sembla, es fan tatuar sobretot els desocupats de més de quaranta anys amb un punt de superstició laboral.

Hi ha col·leccionistes de *tattoos*, com n'hi ha de taps de cava. La moda enguany és l'anomenat *tatuatge de merda*, descuartat i d'aroma marginal, que fan els *shitters* (en ràpid creixement des de 2013). Es grava a l'antiga, amb mines de bolígraf BIC, com a les presons de tota la vida, amb motius *retro* dels fumadors de *grifa* (un antecedent portuari de la marihuana) dels anys 1940-1960. El punyal esfondrat en la pell o el vaixell transatlàntic de traç

naïf estan a l'última. Els dibuixos maorís, en canvi, estan passats de moda. I els gustos canvien a tota velocitat. Ningú al món del *tattoo* es prendria seriosament a qui exhibeix encara un dofí com a record de les vacances *homo* a Santorini. Una noia amb papallona al pit esquerre està definitivament fora d'ona per molt que es vesteixi amb faldilles negres i es pentini amb un serrell d'*anime* (manga japonès). Les frases més o menys filosòfiques han substituït el tòpic i penitenciari *Kie13* o *l'Amor de mare, hòstia de pare*.

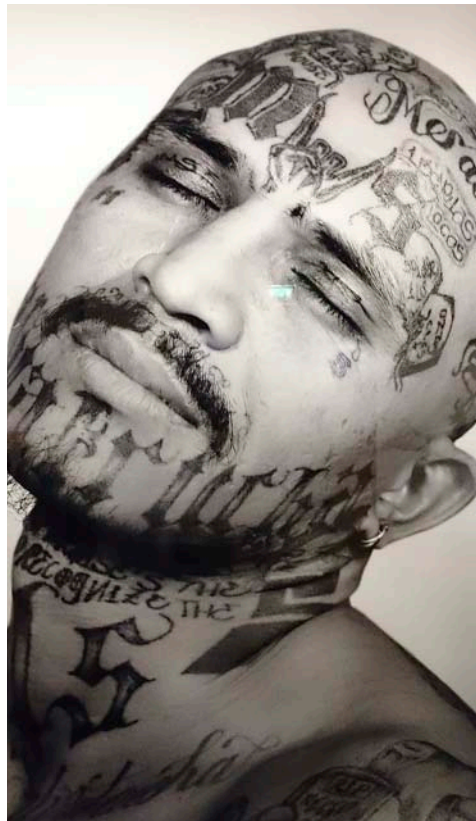
Els tatuatges que consisteixen a escriure el nom en xinès, àrab o èlfic (un idioma inexistent) van tenir el seu moment. En porta, per exemple, el jugador de futbol Fernando Torres, però tampoc no són del gust dels millors tatuadors. →

→ Els estudis *guai* a Barcelona els desaconsellen amb l'argument que no queden autèntics. Si algú no sap com es diu, té un problema greu, comentava un conegut tatuador que, per la seva banda, no considera autèntic membre de la tribu a qui porta un tatuatge però no va anellat. Ara textos de Tolkein o Baudelaire es porten inscrits en cal·ligrafia gòtica com un collaret al voltant del coll. En l'enquesta de Sigma 2, a la pregunta "on t'agradaria portar un *tattoo*?", quasi un 17% de dones prefereixen els turmells (la cosa fetitxista tira molt en aquest àmbit!), mentre el 16% dels homes s'estimen més els braços. L'esquena és la zona preferida dels dos sexes amb un 12%

No passa de moda, però, tatuar-se una imatge dels pares: Messi porta la seva mare a l'esquena i el nom del seu fill a la part del darrera de la cuixa amb unes mans infantils com per donar-li impuls. Milley Cyrus duu un *tattoo* en memòria del seu gos *Froyd*, mort l'abril de 2014 i està creant tendència. També Rihanna ha trobat la manera d'explotar comercialment el furor pel tatuatge. Des del juny d'enguany s'ha unit al dissenyador de joies Jacquie Aiche per crear una sèrie de calcomanies per a nenes que imiten els tatuatges de la diva. Valen 23 euros, es compren per internet i aquest estiu ja s'han començat a veure a les platges en nenes de set o vuit anys que inicien el camí al món més *push*.

Per què es porta?

Tatuar-se és dolorós. No es pot consumir alcohol en les primeres setanta-vuit hores després del procediment, cal evitar el sol i la roba ajustada a la zona on s'ha fet el dibuix i s'han de prendre antibiòtics els primers dies per evitar infeccions. Si la tinta s'escorre (senyal d'una mala praxi) cal usar làser i ningú s'estalvia la cremor a la pell com a mínim durant una setmana. A més, és obvi que marca estigma social, sobretot quan el dibuix no és especialment discret en extensió o temàtica. Excepte en alguns ambients molt específics (la nit, el disseny) o

sense tracte amb el públic (carnisseries, fàbriques, etc.), anar tatuat significa un handicap important a l'hora de buscar feina. La pregunta és òbvia: "per què es tatua la gent?" *Em tatuo perquè existeixo*, va comentar-me un addicte. El tatuatge és un codi, una estètica, una filosofia a la pell. En la tradició platònica i cristiana, el cos era només la presó de l'ànima. En canvi, des de Nietzsche i al llarg del darrer segle, el cos s'ha convertit en l'únic que realment tenim i decorar-lo, amb tatuatges perforacions o anellaments, és per a molts l'única manera a l'abast d'explicar el cos que somniem o ens imaginem.

Qui es tatua –i ningú no ho fa sense passar per un període de dubtes que sovint dura anys– sap que la imatge o la incisió durarà per sempre i, per tant, necessita una motivació profunda. *Tatuar-me és dir sense paraules com sóc*, explicava una addicta en un fòrum a internet. La frase té un punt d'ingenuïtat adolescent, però expressa clarament una motivació. En una societat conformista, el tatuatge *mostra*, més que no pas diu. El *tattoo*, fins i tot quan és agressiu, és un intent d'expressar el nostre desig davant els altres. Com més el critiquen els altres, més referma la identitat pròpia.

El *tattoo*, fins i tot quan és agressiu, és un intent d'expressar el nostre desig davant els altres. Com més el critiquen els altres, més reforça la identitat pròpia.

En el tatuatge s'enfronten dos principis que són com el ying i el yang: la discreció i l'exhibició. Amagar el tatuatge, o simplement *deixar que els qui entenen l'intueixin sota la pell*, pot ser una estratègia de pura defensa davant una societat que *no entén*. Però també té un element emocional. Per a molts tatuats, la pell és només la capa de l'ànima. En el *tattoo* valoren sobretot el lligam emocional. En l'àmbit del BDSM i molt especialment entre les persones transgènere, la visibilitat que singularitza planteja tantes dificultats (laborals, però també emocionals) que sovint no és possible pagar el preu. El tatuatge íntim, a més, ofereix un plus d'erotisme i de misteri valuós en ell mateix. Si és visible, el seu simbolisme es descobreix aviat. Quan està amagat té un punt morbós prou més agradable.

Adrenalina i altres components

Sovint els tatuats identifiquen la seva pell amb l'àlbum fotogràfic de la pròpia vida. Esdeveniments que han marcat (la mort d'un pare, el naixement d'un fill) tenen com a conseqüència un nou tatuatge que, d'alguna manera, dona una sensació d'eternitat a l'emoció que s'ha experimentat. La rebel·lió juvenil, la implicació política activista, el ritual de pas, etc. tenen la seva expressió simbòlica

com a marca del cos. Il·lustrar/decorar la pròpia pell és una manera de fer palès el compromís amb la pròpia família i amb el grup del qual es rep la identitat. En moments de crisi econòmica com els actuals, gravar la imatge dels familiars i amics més íntims és una manera d'estrener el cercle de complicitats que cal tenir sempre ben greixat en la perspectiva de possibles maltempsades.

Tatuar-se, fer-se un pírcing o una dilatació d'orelles és una manera implícita de protestar. Davant els cossos normatius, la tirania de la bellesa i la fascinació per la perfecció, es respon amb la lletjor i la provocació. *Esteticienes* i tatuadors ajuden a sortir de la presó de la bellesa oficial, creant una imatge pròpia i diferent. No és cap casualitat que la depilació integral triomfi entre noies entre quinze i vint-i-cinc anys tant o més que el tatuatge, i que en canvi sigui una pràctica quasi inexistent en dones després dels trenta-cinc. El filòsof David Le Breton parla a propòsit d'aquests fenòmens (depilació, *tattoo*) d'un *bricolatge identitari* que produeix la *il·lusió de la llibertat*, suposant que un redisseny del cos arrossega un plus d'identitat, com redisseny de l'ànima. És com si la identitat individual necessités aparèixer clarament oposada a la identitat social. Tatuar-se és viscut com

un marge de llibertat, en el sentit que el plus de significació del nostre cos només depèn del que vulgui expressar l'individu. Sovint les persones tatuades defensen el dibuix que els marca amb l'argument que portar-lo a sobre és crear un vincle etern amb la pròpia joventut. L'adrenalina i les endorfines, el repte d'autocontrolar la resposta fisiològica al dolor, ha estat identificat sovint com a causa de l'addicció als tatuatges. El joc masoquista del dolor, simbolitzat per l'agulla del tatuador, i el narcisisme implícit en tota personalitat masoquista també s'adueixen sempre com a causa de l'obsessió per tatuatges, pírcings, dilatacions, etc.

Paradoxalment, la gent que llueix *tattoos* i reivindica la seva llibertat a la pell, és també extraordinàriament submissa a les normes del seu grup. I molt susceptibles. Qualsevol crítica a un dibuix corporal acostuma a anar seguida del trencament d'una amistat. Els *tattoos* personalitzats són cars (especialment per a economies joves) i en aquest àmbit hi ha poca broma. Però hi ha una pregunta que em van fer quan recollia informació per a aquest reportatge: *Si no estigués tatuat; parlaries amb mi?* Potser la resposta a la provocació de la pell marcada depèn de com responguem a aquesta qüestió. Estar tatuat fa parlar. ●